

واکاوی رئالیسم‌جادویی در رویکرد متامدرنیسم به منظور ارائه دلالت‌های آن در ایجاد کاوش فکری و همدلی^۱

مصطفی زبان‌دان^۲، محمدحسن میرزامحمدی^۳ و اکبر پناهی‌درچه^۴

چکیده

این پژوهش، با هدف واکاوی رئالیسم‌جادویی در رویکرد متامدرنیسم و دلالت‌های آن در ایجاد کاوش فکری و همدلی انجام شده است. مؤلفه‌های اصلی متامدرنیسم شامل نوسان، رئالیسم‌جادویی، تفکرگویی یا انگار، نئورمانتیسم و عملگرایی است. با وجودی که کاربرد رئالیسم‌جادویی از نظر قدمت، به قبل از متامدرنیسم می‌رسد ولی اکنون این راهبرد هنری به نئورمانتیسم و متامدرنیسم مربوط می‌شود. این رویکرد ادبی به عنوان آمیختگی تخیل و واقعیت یکی از مؤلفه‌های مؤثر متامدرنیسم محسوب می‌شود. با توجه به اهمیت این مؤلفه در رویکرد متامدرنیسم، این پژوهش، به واکاوی رئالیسم‌جادویی در رویکرد متامدرنیسم به منظور ارائه دلالت‌های آن در ایجاد کاوش فکری و همدلی پرداخته است. این تحقیق از نوع کیفی و مطالعه آن کتابخانه‌ای با استفاده از روش تحلیل محتوای متن است. جامعه پژوهش، اسناد و مقاله‌های مرتبط و در دسترس است. همچنین ابزار ثبت و نگهداری اطلاعات در این پژوهش، فیش‌برداری است. نتیجه این پژوهش نشان می‌دهد که رئالیسم‌جادویی می‌تواند به طور قابل توجهی به رشد فکری فراگیران، توسعه تفکر انتقادی و تقویت کاوشگری ذهن، همدلی، افزایش حساسیت‌های بین فرهنگی و درک عمیق‌تر از مسائل پیچیده فکری کمک کند.

واژگان کلیدی: رئالیسم‌جادویی، متامدرنیسم، تفکر انتقادی، همدلی، کاوش فکری

^۱ تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۳۰

^۲ دانش‌آموخته دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه شاهد تهران (نویسنده مسئول)؛ zabandan.edu@gmail.com

^۳ استاد علوم تربیتی دانشگاه شاهد تهران؛ mirzamohammadi@shahed.ac.ir

^۴ عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان اصفهان؛ ak.panahi@cfu.ac.ir

مقدمه

متمادرنیسم به عنوان یکی از جدیدترین رویکردهای فکری بشریت در هزاره سوم محسوب می‌شود. این رویکرد فکری، در سال ۲۰۱۰ توسط دو نظریه‌پرداز فرهنگی به نام‌های «تیموتئوس ورمولن و رابین وندن آکر»^۱ صورت‌بندی شد. از آن زمان تاکنون برداشت‌های متنوعی از متمادرنیسم توسط نظریه‌پردازان مختلف بیان شده است. یکی از جنبه‌های متمادرنیسم که در نظریات این اندیشمندان به صورت خاص مورد توجه قرار گرفته، استفاده از اصطلاحی به نام رئالیسم جادویی^۲ است (ترنر^۳، ۲۰۱۱). با وجودی که کاربرد این اصطلاح بدیع از نظر قدمت به قبل از متمادرنیسم مربوط می‌شود ولی اکنون این راهبرد هنری به نئورمانتیسم و متمادرنیسم مربوط می‌شود (هیکن^۴، ۲۰۱۸، ص: ۱۹) و به طور فزاینده‌ای در آثار متمادرنیستی مورد استفاده قرار می‌گیرد. رئالیسم جادویی و متمادرنیسم دارای مبانی تاریخی و نظری مختلفی هستند. رئالیسم جادویی و متمادرنیسم دو ژانر ادبی هستند که در دوران اخیر محبوبیت پیدا کرده‌اند. البته مرور زمینه تاریخی و مبانی نظری رئالیسم جادویی و متمادرنیسم نشان‌دهنده این است که مفهوم رئالیسم جادویی در سال ۱۹۲۵ توسط فرانتس رو^۵، منتقد هنری آلمانی، برای توصیف گروهی از نقاشان پسااکسپرسیونیست^۶ استفاده شد (رجبی و همکاران، ۲۰۲۰، ص: ۳). رئالیسم جادویی شیوه روایتی است که از نیمه دوم قرن بیستم در آمریکای لاتین و به تبع آن در جهان گسترش یافت. در این شیوه از نگارش، امر شگفت با امر واقعی چنان با هم درآمیخته می‌شود که تفکیک آن‌ها از هم غیرممکن می‌شود (قاسمی‌پور و همکاران، ۱۳۹۹، ص: ۲۷۳). این مکتب به عنوان پاسخی به آشفتگی سیاسی و اجتماعی ناشی از دیکتاتوری‌های آمریکای لاتین^۷ ظاهر شد و هدف آن به چالش کشیدن سنت‌های ادبی غالب و تحت تأثیر غرب بود (مایا^۸، ۲۰۱۶، صص: ۳۷۱-۳۷۲). بنابراین در آمریکای جنوبی، رئالیسم جادویی به عنوان شکلی از اعتراض سیاسی مورد استفاده قرار گرفته است همان‌طور که در آثار گابریل گارسیا مارکز^۹ دیده می‌شود (مایا، ۲۰۱۶، صص: ۳۷۱-۳۷۲). در واقع رئالیسم

¹ Timotheus Vermeulen & Robin van den Akker

² Magical Realism

³ Turner

⁴ Hicken

⁵ Franz Roh

⁶ post-expressionist

⁷ the Latin American dictatorships

⁸ Maia

⁹ Gabriel Garcia Marquez

جادویی در دوران جنگ سرد در آمریکای لاتین به عنوان پاسخی به ستم سیاسی و بی‌عدالتی اجتماعی^۱ مطرح بوده است. این سبک در قالب داستان‌نویسی در دهه‌های شصت و هفتاد قرن بیستم در ادبیات آمریکای لاتین مطرح و شکوفا شد و با کتاب صد سال تنهایی (۱۹۶۷) اثر گابریل گارسیا مارکز به سبکی جهانی در داستان‌نویسی مبدل شد (رجبی و همکاران، ۱۴۰۰، ص: ۸۶۰). در ادبیات معاصر فارسی، گرایش به رئالیسم جادویی حاصل ترجمه رمان‌های نویسندگان آمریکای لاتین و تأثیرپذیری از ادبیات آن دیار است. اکنون تعدادی از نویسندگان و هنرمندان کشورمان در آثار خود از رئالیسم جادویی استفاده می‌کنند (ثروت، ۱۳۹۰، ص: ۱۳۷). بنابراین رویکرد رئالیسم جادویی در محافل علمی و ادبی ایران دارای شهرت بسزایی است. حضور رئالیسم جادویی، درون داستان‌ها و آثار هنری در عرصه آموزش ادبیات و اثبات تأثیرگذاری مؤثر این رویکرد در ارتقای تفسیر ادبی، وقایع فراطبیعی، توسعه واژگان فنی و تمایل برای خواندن داستان‌های رئالیستی جادویی (بورتولوسی و دیکسون، ۱۹۹۶، ص: ۴۸۵) باعث شده است که اندیشمندان برای استفاده از ظرفیت این رویکرد هنری در امر آموزش علوم مختلف، به فعالیت و تحقیق و تفحص بپردازند. بنابراین با توجه به اینکه رویکردهای آموزش سنتی ممکن است نتوانند درک دقیقی از جهان به دانش‌آموزان ارائه دهند و احتمال دارد باعث توقف رشد فکری و توانایی آن‌ها برای همدلی با دیگران شوند، نیاز به ارائه تکنیک‌های آموزشی جایگزین برای تقویت رشد فکری و ارتقای همدلی در بین فراگیران احساس می‌شود. متامدرنیسم به عنوان یک رویکرد جدید، برای جایگزینی دیدگاه‌های سنتی آموزش، به خدمت نظام آموزشی شماری از کشورهای موفق در آموزش، از جمله کشورهای اسکاندیناوی، درآمده است؛ بنابراین شناخت این رویکرد و دلالت‌های تربیتی مهم آن، می‌تواند برای نظام آموزشی ایران حائز اهمیت باشد. با توجه به ضعف تعلیم و تربیت در ایران، ضرورت بهره‌گیری از آخرین تجربیات آموزشی سایر نظام‌های پیشرو به منظور نوسازی و تقویت بنیان‌های آن ضروری به نظر می‌رسد. بر این اساس محققان در این پژوهش، تلاش کرده‌اند تا متناسب با هدف کلی پژوهش، پاسخ مناسبی برای سؤالات زیر بیابند:

^۱ political oppression and social injustice

۱. رئالیسم جادویی چگونه می‌تواند به ترویج کاوش فکری در آموزش کمک کند؟
۲. رئالیسم جادویی چگونه می‌تواند با تقویت همدلی به فراگیران مدد رساند؟
۳. مریبان چگونه می‌تواند از رئالیسم جادویی برای رویکردهای آموزشی خود استفاده کند؟

روش تحقیق

این پژوهش از نوع کیفی است و برای پاسخ‌گویی به سؤالات پژوهش از روش تحلیل محتوا استفاده کرده است. تحلیل محتوا، یک روش تحقیق است که برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، مانند متون و تصاویر، با بررسی دقیق و طبقه‌بندی آن‌ها، براساس معیارهای از پیش تعیین شده، استفاده می‌کند. در این پژوهش، ابتدا با مشخص کردن هدف و سؤال اصلی تحقیق، نظریات اندیشمندان مختلف در مورد رئالیسم جادویی، گردآوری شده و این نظریات به تفصیل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است تا مفاهیم آموزشی مرتبط با رئالیسم جادویی، مشخص شود. در ادامه، با توجه به پرسش‌های پژوهش، اطلاعات به دست آمده، کدگذاری، دسته‌بندی و طبقه‌بندی شد. در نهایت ضمن استخراج نتایج، پیشنهادهای نیز ارائه گردید.

پیشینه و مبانی نظری

تعداد پژوهش‌های انجام گرفته در حیطه رئالیسم جادویی با توجه به قدمت صد ساله این مفهوم، در محافل علمی داخلی و خارجی نسبتاً زیاد است. اما بررسی‌های اسنادی صورت گرفته مشخص می‌کند که استفاده از رئالیسم جادویی در حیطه آموزش و پرورش، در محافل داخلی و خارجی چندان زیاد نیست، به گونه‌ای که در محافل داخلی با جستجو در بانک‌های اطلاعاتی موجود و در دسترس در مورد به کارگیری رئالیسم جادویی در حیطه آموزش و پرورش، پژوهشی یافت نمی‌شود و در محافل علمی خارجی هم جز چند مورد معدود، به ویژه در زمینه موضوع این پژوهش تحت عنوان واکاوی رئالیسم جادویی در رویکرد متامدرنیسم به منظور ارائه دلالت‌های آن در ایجاد کاوش فکری و همدلی، چیری ثبت نشده است. از پژوهش‌های صورت گرفته در محافل علمی خارجی می‌توان به پژوهش والدرون^۱ در سال ۲۰۲۳ تحت عنوان «استفاده از تخیل برای یافتن واقعیت» اشاره کرد که در حیطه توسعه آموزش ادبی، اشارات مختصری به تعلیم و تربیت داشته است. در پژوهش دیگری، «برتولوسی و دیکسون»^۲ در سال ۱۹۹۶ در پژوهشی تحت عنوان تأثیر آموزش رسمی بر دریافت ادبی، به این نتیجه رسیده‌اند که آموزش رئالیسم جادویی باعث می‌شود فراگیران، وقایع فراطبیعی را عادی‌تر تفسیر کنند و تمایل به خواندن داستان‌های رئالیستی جادویی را به عنوان یک مفهوم استعاری کاهش دهند.

¹ Waldron

² Bortolussi & Dixon

در کل پژوهش‌های صورت گرفته در امر رئالیسم جادویی بیشتر به امر ادبیات و تبیین رمان‌های ادبی پرداخته است؛ بنابراین موضوع این پژوهش در میان پژوهش‌های انجام شده در این حیطه بدیع و تازه است.

رئالیسم جادویی با کنار هم قرار دادن عناصر جادویی با محیطی واقع‌گرایانه در ادبیات مشخص می‌شود. مبنای نظری^۱ این ژانر بر این ایده استوار است که واقعیت توسط تجربیات ذهنی و باورهای فرهنگی^۲ شکل می‌گیرد و می‌کوشد مرزهای بین امر واقعی و تخیلی^۳ را از بین ببرد. گنجاندن رئالیسم جادویی در آموزش، می‌تواند همدلی و درک را پرورش دهد؛ زیرا در رئالیسم جادویی، عقل در هم شکسته می‌شود و رخدادها بر مبنای عقل و منطق به وقوع نمی‌پیوندند (رجبی و همکاران، ۱۴۰۰، ص: ۸۶۰) و این به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد تا مسائل عاطفی یا اجتماعی را از طریق ابزارهای استعاری یا تخیلی کشف کنند. با کاوش در مضامین هویت، شیوه‌های فرهنگی و مسائل اجتماعی از طریق رئالیسم جادویی، دانش‌آموزان می‌توانند درک عمیق‌تری از دیدگاه‌ها و تجربیات متنوع به دست آورند. علاوه بر این، گنجاندن رئالیسم جادویی در آموزش علم می‌تواند ابزاری برای ترویج کنجکاوی علمی و پرسش‌گری و همچنین ارائه درک جامع‌تر و متنوع‌تر از دانش علمی فراهم کند. از سوی دیگر، متامدرنیسم یک جنبش ادبی و فرهنگی است که در قرن بیست‌ویکم به عنوان پاسخی به رویکرد پست‌مدرنیستی در هنر و ادبیات ظهور کرد (ون‌دن آکر و همکاران، ۲۰۱۷، صص: ۲-۳). مشخصه آن دوسوگرایی^۴، نوسان^۵ و جستجوی معنا در دنیایی نامشخص و پیچیده است. متامدرنیسم در اواخر قرن بیستم به عنوان پاسخی به پست‌مدرنیسم ظهور کرد. تیموتئوس ورمولن و رابین وون‌دن آکر متامدرنیسم را به عنوان «ساختار احساس»^۶ تعریف کردند (ورمولن و وون‌دن آکر، ۲۰۱۰، ص: ۲) که به دنبال آشتی دادن^۷ و فراتر رفتن از دوگانگی^۸ مدرنیسم و پست‌مدرنیسم است (آبرامسون، ۲۰۱۵). متامدرنیسم با بازگشت به صداقت، پذیرفتن پارادوکس و میل به تعامل معنادار با جهان، مشخص می‌شود (آبرامسون، ۲۰۱۵). همچنین، متامدرنیسم چارچوبی^۹ برای

1. theoretical foundations

2. subjective experiences and cultural beliefs

3. the real and the imaginary

4. ambivalence

5. oscillation

6. structure of feeling

7. reconcile

8. the dualities

9. a framework

کاوش در پیچیدگی‌ها و تضادهای زندگی معاصر ارائه می‌دهد؛ بنابراین مبانی نظری تمامدرنیسم بر این ایده استوار است که رویکردهای مدرنیستی و پست‌مدرنیستی، در حال حاضر قادر به ارتباط با واقعیت نیستند و جامعه به روش جدیدی برای درک و تعامل با جهان نیاز دارد (ون‌دن آکر و همکاران، ۲۰۱۷، صص: ۲-۳). رئالیسم جادویی و تمامدرنیسم به عنوان ژانرهای ادبی بر نویسندگان و هنرمندان در سراسر جهان تأثیر گذاشته‌اند. رئالیسم جادویی و تمامدرنیسم، رویکردهای متفاوتی برای پرداختن به زمان در ادبیات دارند. در حالی که تمامدرنیسم یک «دیدگاه اختلاف منظر»^۱ از زمان ارائه می‌دهد که در آن گذشته و حال در هم تنیده شده‌اند و آینده هم حال و هم غایب است (ورمولن و ون‌دن آکر، ۲۰۱۰، ص: ۲). رئالیسم جادویی مفهومی غیرخطی^۲ از زمان را ارائه می‌دهد که در این مفهوم، گذشته، حال و آینده در کنار هم وجود دارند و به روش‌های غیرمنتظره‌ای با هم تعامل دارند (کولتر^۳، ۲۰۲۰، ص: ۱۲۱۳). رئالیسم جادویی و تمامدرنیسم، بجز ادبیات در سایر اشکال هنری نیز، به کار گرفته شده‌اند؛ به عنوان مثال، در هنر تجسمی، رئالیسم جادویی با ترکیب عناصر سورئال و خارق‌العاده در محیط‌های واقع‌گرایانه مشخص می‌شود در حالی که تمامدرنیسم از طریق آثار هنری پیچیده و چند لایه‌ای بیان می‌شود که مفاهیم سنتی هنر و معنا را به چالش می‌کشد (ورمولن و ون‌دن آکر، ۲۰۱۰، ص: ۴). علاوه بر این، برخی از محققان پیشنهاد کرده‌اند که رئالیسم جادویی و تمامدرنیسم پیامدهای مهمی برای مسائل اجتماعی و سیاسی معاصر دارند (ترنر، ۲۰۱۱). در حیطه آموزش، رئالیسم جادویی راه‌های جدیدی برای تفکر در مورد آموزش و یادگیری ارائه می‌دهد. همان‌گونه که تمامدرنیسم می‌تواند برای ترویج تفکر انتقادی و خلاقیت، با تشویق دانش‌آموزان به زیر سؤال بردن پارادایم‌های غالب^۴ و کشف دیدگاه‌های جایگزین مورد استفاده قرار گیرد (بومن^۵ و همکاران، ۲۰۲۲، ص: ۹)، رئالیسم جادویی هم قادر به خلق فرصت‌های منحصر به فردی برای ترویج کاوش فکری در آموزش^۶ است. در زمینه‌های آموزشی، رئالیسم جادویی می‌تواند خلاقیت را تقویت کند و فراگیران را تشویق کند تا فراتر از مرزهای معمولی فکر کنند. به طور کلی، رئالیسم جادویی و تمامدرنیسم رویکردهای منحصر به فردی در ادبیات،

² parallax view

³ a non-linear concept

⁴ Coulter

⁵ dominant paradigms

⁶ Bowman

⁷ pedagogical exploration

هنر و آموزش ارائه می‌کنند که تفکر انتقادی، خلاقیت^۱ و درگیری با موضوعات پیچیده^۲ را تشویق می‌کند. این زانرها همچنان در حال تکامل هستند و بر فرهنگ و جامعه معاصر تأثیر می‌گذارند.

یافته‌های پژوهش

۱. رئالیسم جادویی چگونه می‌تواند به ترویج کاوش فکری در آموزش کمک کند؟

کاوش فکری^۳ تلاش برای گسترش افق‌های خود از طریق کنجکاوی، پرس‌وجو و یادگیری مداوم است. این طرز فکری است که شما را تشویق می‌کند تا فراتر از مرزهای منطقه آسایش خود به دنبال دانش باشید. کاوش فکری در بطن خود در برگیرنده روح تحقیق است. کاوش فکری در مورد پرورش کنجکاوی ذاتی شما و استفاده از آن به عنوان یک نیروی محرکه در زندگی شماست. در کاوش فکری جستجوی دانش تبدیل به یک سفر مادام‌العمر می‌شود و هر روز فرصتی برای یادگیری چیزهای جدید به دست می‌آید (کانیشکا^۴، ۲۰۲۳). گرایش به سبک رئالیسم جادویی در ادبیات یکی از شیوه‌های کارآمد در حوزه داستان‌نویسی است که امروزه با به کارگیری این سبک به تحلیل انواع تضادها، مشکلات اجتماعی، سیاسی و ادبیات فولکور به صورت ضمنی پرداخته می‌شود (خاقانی‌اصفهانی و همکاران، ۱۳۹۴، ص: ۵۱)؛ بنابراین رئالیسم جادویی می‌تواند با به چالش کشیدن قراردادهای روایی سنتی^۵ باعث تقویت کاوش فکری در آموزش شود. کاوش فکری در واقع‌گرایی جادویی در آموزش می‌تواند فرصت‌هایی را برای دانش‌آموزان فراهم کند تا در نوشتن خلاقانه و تحلیل ادبیات شرکت کنند. بنابراین تحقیق و تفحص در رمان‌ها و تجزیه و تحلیل پیشینه و مبانی نظری ماتمدرنیسم و رئالیسم جادویی باعث مشخص شدن مؤلفه‌هایی در رئالیسم جادویی شد که حامل دلالت‌هایی برای ترویج کاوش فکری و تقویت همدلی در بین فراگیران بودند. در ادامه با فهرست کردن این مؤلفه‌ها به عنوان شاخصه‌های رئالیسم جادویی، به نحوه کمک کردن این جریان هنری به ترویج کاوش فکری و تقویت همدلی در بین فراگیران پرداخته شده است. تجزیه و تحلیل و تبیین پیشینه و مبانی نظری رئالیسم جادویی، هفت شاخصه برای رئالیسم جادویی در ترویج کاوش فکری و هفت مشخصه در تقویت همدلی و هفت راهکار برای استفاده مریبان مشخص کرده است. اکنون با تبیین و تجزیه و تحلیل این شاخصه‌ها ابتدا به بیان دلالت‌های

¹ creativity

² engagement with complex issues

³ Intellectual Exploration

⁴ Kanishk

⁵ traditional narrative conventions

مؤثر آن، در ترویج کاوش فکری و سپس به تقویت همدلی و در ادامه به ارائه راهکارهایی برای مربیان پرداخته می‌شود.

دلالت‌های مؤثر در ترویج کاوش‌های فکری و ذهنی

۱-۱- ترکیب دنیای واقعی با عناصر فانتزی

رئالیسم جادویی به عنوان ابزاری برای خلاقیت و ارتباط مستمر با ادبیات محسوب می‌شود (سوما، ۲۰۱۸، ص: ۳۸۲)؛ بنابراین می‌توان از آن برای ایجاد محیط‌های کلاس درس خلاقیت‌محور و تخیل‌انگیز استفاده کرد. در اهمیت تخیل همان بس که انیشتین در نقل قولی بیان می‌کند که «تخیل مهم‌تر از دانش است» و یا گفته می‌شود که «مردی که تخیل ندارد بال ندارد» (والدرون^۱، ۲۰۲۳، ص: ۱). تکیه اصلی رئالیسم جادویی بر تخیل است، و همکاران، ۱۳۹۳، ص: ۳۷). بنابراین رئالیسم جادویی به واسطه ترکیب دنیای واقعی با عناصر فانتزی (هیکن، ۲۰۱۸، ص: ۱۹)، مهارت خلاقیت و تخیل را به عنوان ویژگی‌های مهم کاوش فکری^۲ و حل مسأله^۳ تقویت می‌کند. این روش می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با استفاده از تخیل خود به دنیای جدید و خلاق بپردازند. همچنین ترکیب زندگی روزمره با عناصر فانتزی (هیکن، ۲۰۱۸، ص: ۱۹) باعث می‌شود که دانش‌آموزان به واسطه پذیرش چالش‌های جدید در زندگی به کاوش فکری مبادرت ورزند. رئالیسم جادویی با آشنا کردن فراگیران با دیدگاه‌ها و روش‌های متمایز دانستن این دیدگاه‌ها، می‌تواند درک بین‌فرهنگی را ارتقا دهد (یارووا^۴، ۲۰۲۱، ص: ۳۵). علاوه بر این، زمانی که یادگیرندگان با ویژگی‌های داستان‌سرایی تخیلی متون رئالیسم جادویی درگیر می‌شوند به احتمال زیاد با روایت‌ها ارتباط عاطفی برقرار می‌کنند (شمیسا، ۱۳۹۰، صص: ۲۴۷-۲۴۵)؛ لذا این ارتباط عاطفی می‌تواند انگیزه یادگیری آن‌ها را افزایش دهد و آن‌ها را تشویق کند تا اطلاعات بیشتری در مورد موضوع جستجو کنند. دانش‌آموزان از طریق کاوش و خلق آثار رئالیسم جادویی، می‌توانند در حوزه‌های مختلف و سناریوهای حل مسأله به تفکر تخیلی بپردازند. علاوه بر این توصیف داستان‌های تاریخی با عناصر خیالی (مک‌هیل، ۱۹۹۲، ص: ۳۱) می‌تواند مهارت مربیان را در آموزش تاریخ با روش‌های جذاب ارتقا دهد.

¹ Waldron

² intellectual exploration

³ problem-solving

⁴ Yarova

۱-۲- توسل به واقعیت‌های طبیعی

رنالیسم جادویی با استفاده از واقعیت‌های طبیعی، دنیای فانتزی را به تصویر می‌کشد. این روش می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با طبیعت و جهان طبیعی بیشتر آشنا شوند و با استفاده از این آشنایی، به کاوش فکری بپردازند. در واقع «رنالیسم جادویی در قصه به این معناست که همه عناصر داستان طبیعی است و تنها یک عنصر جادویی و غیرطبیعی در بافت قصه وجود دارد» (فرزاد، ۱۳۸۱، ص: ۲۴۰). نویسندگان این سبک ادبی، عنصر شگفت‌آور را آن‌قدر طبیعی و عادی در اثر خود جای داده‌اند که باور آن به عنوان یک واقعیت، گاه خلاف عادت به نظر نمی‌رسد (رجبی و همکاران، ۱۴۰۰، ص: ۸۵۷). این ژانر^۱ ادبی به عنوان بخشی از مکتب رنالیسم مطرح است که با عناصری از دنیای وهم و خیال درآمیخته شده است و جهان تازه‌ای را در مرز بین واقعیت و تخیل شکل می‌دهد (نظری بقا و درگاهی، ۱۳۹۴، ص: ۳۳۷)؛ بنابراین برای کشف تفاوت‌های فرهنگی و به چالش کشیدن تصورات از پیش ساخته شده، در مورد واقعیت می‌توان از رنالیسم جادویی استفاده کرد (تیندل^۲، ۲۰۰۷، ص: ۶)؛ چرا که رنالیسم جادویی اغلب ریشه در سنت‌ها و باورهای فرهنگی دارد و حامل بینش‌هایی در مورد دیدگاه‌های گوناگون گروه‌های مختلف است. رنالیسم جادویی با وارد کردن عناصر خارق‌العاده در زندگی روزمره (باورز^۳، ۲۰۰۴، ص: ۱۳۰)، توانایی به چالش کشیدن مفروضات دانش‌آموزان، پیرامون جهان را دارد و یک دیدگاه جایگزین برای مشاهده آن ارائه می‌دهد. این توانایی می‌تواند به محو کردن مرزهای بین رشته‌ها و به چالش کشیدن شیوه‌های تثبیت شده تولید دانش (هگرفلدت^۴، ۲۰۰۵، ص: ۳، به نقل از ویلما^۵، ۲۰۰۵، ص: ۶) کمک کند. این امر می‌تواند مفید باشد، به ویژه در محیط‌های یادگیری بین رشته‌ای یا در محیط‌هایی که شیوه‌های سنتی آموزش در تعامل با فراگیران، شکست می‌خورند. همچنین، این ژانر ادبی را می‌توان برای کشف تنش‌ها و تضادهای ذاتی در جامعه مدرن؛ مانند رابطه متناقض بین جهانی شدن و ملی‌گرایی^۶ استفاده کرد. استفاده از این ژانر از عناصر خارق‌العاده و سورئال اغلب ایده‌ها و مفروضات متعارف در مورد واقعیت را زیر سؤال می‌برد (برابنکووا^۷، ۲۰۱۱، ص: ۱۸) که منجر به رویکردی بازتر و انعطاف‌پذیرتر برای درک جهان می‌شود. این امر فراگیران را تشویق می‌کند تا متون را به طور

1. genre

2. Tindle

3. Bowers

4. Hegerfeldt

5. Vielma

6. globalization and nationalism

7. Brabencová

انتقادی تجزیه و تحلیل کنند و دیدگاه‌های جامعی را توسعه دهند تا به این وسیله بتوانند در مسائل پیچیده و چندوجهی شرکت کنند؛ بنابراین رئالیسم جادویی که با در هم تنیده شدن واقعیت و تخیل مشخص می‌شود (رجبی و همکاران، ۲۰۲۰، ص: ۱)، قادر است با تشویق به بررسی انتقادی واقعیت و ایجاد دیدگاه‌های جدید، کاوش فکری را در آموزش ترویج دهد.

۳-۱- توسل به اسطوره‌ها و افسانه‌ها

رئالیسم جادویی در واقع آمیزه‌ای از واقعیت با عناصر افسانه‌ای و رویدادهای رؤیایی و تخیلی و همچنین اسطوره‌ها یا فولکلور^۱ است (رجبی و همکاران، ۲۰۲۰، ص: ۴). در واقع تحلیل افسانه‌ها و اسطوره که محصول سنت شفاهی هستند، برای رسیدن به ریشه‌های رئالیسم جادویی حیاتی است (دیلک^۲، ۲۰۱۱، ص: ۲۰۴). بنابراین توصیف داستان‌های افسانه‌ای و اسطوره‌های ملت‌ها می‌تواند به واسطه آشنا شدن دانش‌آموزان با ارزش‌های قدیمی و فرهنگی، تقویت کاوش فکری در دانش‌آموزان را به همراه داشته باشد. در رئالیسم جادویی، عقل در هم شکسته می‌شود و رخدادها بر مبنای عقل و منطق به وقوع نمی‌پیوندند. در این آثار، خرافات، امور تخیلی یا اسطوره‌ای، خواب و رؤیا، امور پوچ و غیرمعقول و همچنین لحن و زبان دست به دست می‌دهند تا موضوع از سیطره عقل و منطق خارج شود (گرانث^۳، ۱۹۷۰، ص: ۴۶). همچنین «رئالیسم جادویی از بین دو تصویر متضاد از جهان ناشی می‌شود». بنابراین رئالیسم جادویی مبتنی بر واقعیت است یا مبتنی بر جهانی که نویسنده با آن آشناست؛ در حالی که افسانه‌ها و خرافات اقوام و ملل مختلف را بیان می‌کند و به ما امکان می‌دهد ابعاد واقعیت را ببینیم که معمولاً از آن آگاه نیستیم (چاندی^۴، ۲۰۱۹، ص: ۱۹). این ویژگی موجود در رئالیسم جادویی از نظر تربیتی باعث تقویت ارتباط دانش‌آموزان با تاریخ و فرهنگ ملت‌ها می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رئالیسم جادویی به دلیل برخورداری از افسانه‌ها و اسطوره‌ها می‌تواند به تقویت کاوش فکری در دانش‌آموزان بپردازد.

۴-۱- تحولات ناگهانی و غیرمنتظره

با توجه به اینکه یکی از ویژگی‌های اساسی رئالیسم جادویی به عنوان یک شیوه روایی، امکان زیر سؤال بردن مفروضات ثابت حقیقت و واقعیت جهان پیرامون است (برابنکووا، ۲۰۱۱،

¹. folklore

². Dilek

³. Grant

⁴. Chanady

ص: ۱۸)، می‌توان نتیجه گرفت که آمیختگی رئالیسم جادویی از فانتزی^۱ و واقعیت (هیکن، ۲۰۱۸، ص: ۱۹)، می‌تواند یادگیرندگان را قادر سازد تا مفروضات پیرامون خود را زیر سؤال ببرند و در فرآیندهای تفکر انتقادی در سطحی تخیلی^۲ شرکت کنند؛ لذا، این روند می‌تواند تسهیل کننده کاوش فکری باشد. مطالعه رئالیسم جادویی قادر است سواد انتقادی (نارواز^۳، ۲۰۲۳) و تحلیل ساختارهای قدرت و حاشیه‌نشینی در جامعه را تحریک کند و آگاهی نسبت به مسائل اجتماعی مانند نابرابری، ستم تاریخی^۴ (سوما، ۲۰۱۸، ص: ۳۸۲) و تجربیات گروه‌های به حاشیه رانده شده را افزایش دهد. بنابراین به این دلیل که رئالیسم جادویی، تفکر انتقادی و آگاهی از عدالت اجتماعی را تحریک و تشویق می‌کند، دانش‌آموزان می‌توانند تجزیه و تحلیل کنند که چگونه این مفهوم برای نقد هنجارهای اجتماعی^۵ و به چالش کشیدن پویایی قدرت سرکوب‌گر^۶ استفاده می‌شود؛ به طور خلاصه، رئالیسم جادویی، یک گونه ادبی متمایز با مبانی تاریخی و نظری منحصر به فرد است که فرصت‌هایی برای بیان خلاق، ارائه می‌دهد و می‌تواند به عنوان ابزاری برای کاوش آموزشی و تحقیق انتقادی استفاده شود. بنابراین، نتیجه می‌شود این عنصر تأثیرگذار از ظرفیت بالایی برای تشویق دانش‌آموزان به تفکر انتقادی در مورد مسائل اجتماعی، سیاسی و فرهنگی برخوردار است.

۵-۱- استفاده از ظرفیت بین‌رشته‌ای

رئالیسم جادویی با استفاده از تکنیک‌های هنری مختلف، دنیای فانتزی را به تصویر می‌کشد. این روش می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا مهارت‌های هنری خود را توسعه دهند و به کاوش فکری بپردازند. علاوه بر نظریات ذکر شده، رئالیسم جادویی همچون اصل میان‌رشته‌ای^۷ متامدرنیسم (آبرامسون^۸، ۲۰۱۵)، در زمینه آموزش، فرصت‌هایی را برای یادگیری بین‌رشته‌ای ارائه می‌دهد؛ زیرا کاربرد رئالیسم جادویی در داستان‌ها از اشکال و رشته‌های هنری مختلف مانند فلسفه، ادبیات و هنرهای تجسمی استفاده می‌کند (پامونگکس^۹ و همکاران، ۲۰۲۳، ص: ۸۳). بنابراین به کارگیری تکنیک‌های رشته‌های مختلف در رئالیسم جادویی باعث

¹. fantasy

². imaginative level

³. Narváez

⁴. storical oppression

⁵. societal norms

⁶. oppressive power dynamics

⁷. interdisciplinary

⁸. Abramson

⁹. Pamungkas

رشد و توسعه مهارت‌های هنری می‌شود. این رشد و توسعه باعث تقویت کاوش فکری در فراگیران می‌شود.

۶-۱- لزوم ارتباط با ادبیات کودک و نوجوان

رئالیسم جادویی با استفاده از داستان‌های فانتزی و جادویی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با ادبیات مختلف آشنا شوند و به کاوش فکری در این زمینه بپردازند. به طور کلی در آموزش می‌توان از عناصر رئالیسم جادویی در ادبیات کودکان برای درک بهتر جوانان از مسائل حقوق بشر و پایداری بهره برد (یارووا، ۲۰۲۱، ص: ۹). در واقع کاربرد رئالیسم جادویی برای آموزش به کودکان باعث می‌شود که آن‌ها یاد بگیرند که چگونه انتقادی بخوانند و تشخیص دهند که ادبیات چگونه شرایط اجتماعی و تاریخی را منعکس می‌کند. در نهایت، با مطالعه رئالیسم جادویی در آموزش، دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های تحقیقی خود را توسعه دهند و یاد بگیرند که چگونه سؤالات مهم را بپرسند، ارتباط برقرار کنند و در کاوش چند رشته‌ای شرکت کنند. بنابراین، رئالیسم جادویی می‌تواند به ارتقای کاوش فکری در آموزش به طرق مختلف همچون تشویق به بررسی انتقادی واقعیت، محو کردن مرزهای بین رشته‌ها، ترویج درک فرهنگی و همدلی، تحریک تفکر انتقادی و پرورش خلاقیت و تخیل کمک کند.

۷-۱- ایجاد رابطه عمیق بین انسان و طبیعت

به کارگیری رئالیسم جادویی در رمان‌ها و داستان‌های کودکانه باعث گسترش دامنه حیات به همه عناصر طبیعی و نمایش روابط عمیق بین انسان و طبیعت می‌شود (یارووا، ۲۰۲۱، ص: ۶۳). این امر باعث گسترش آگاهی ذهنی کودکان و کاوش فکری آن‌ها در مورد محیط زیست می‌شود.

۲. رئالیسم جادویی چگونه می‌تواند به تقویت همدلی در بین یادگیرندگان کمک کند؟

همدلی «یک پاسخ عاطفی است که از ادراک یا درک وضعیت یا شرایط عاطفی شخص دیگر ناشی می‌شود» (ایسنبرگ و لیو، ۲۰۰۹، ص: ۳۱۶)؛ بنابراین همدلی شامل توانایی درک و اخذ دیدگاه دیگری یا احساس دلسوزی برای دیگری است (دیویس، ۲، ۱۹۸۳، ص: ۱۱۳). این مفهوم با رشد اخلاقی و نگرش‌ها نیز مرتبط است (هافمن، ۳، ۲۰۰۱، به نقل از، آرگود^۴ و همکاران،

¹ Eisenberg & Liew

² Davis

³ Hoffman

⁴ Arghode

۲۰۱۳، ص: ۹۰). معنای همدلی در رابطه با مربیان و معلمان شامل «توانایی بیان نگرانی‌ها و درک و اخذ دیدگاه دانش‌آموز است که شامل حوزه‌های شناختی و عاطفی» است (تنگاه و اندرسون^۱، ۲۰۰۷، ص: ۵۰). همچنین متخصصان در حوزه تعلیم و تربیت دانشگاهی، به دو نوع دیدگاه درباره تعریف همدلی اعتقاد دارند (برتون و گروس^۲، ۲۰۱۹، ص: ۴۳؛ فرانزسه^۳، ۲۰۱۷، صص: ۶۹۷-۶۹۸). اولین تعریف که غالباً «همدلی شناختی» نامیده می‌شود، شامل نوعی «دانستن» (بارنز و تارگارد^۴، ۱۹۹۷)، «هم‌سوسازی» (برسلر^۵، ۲۰۱۳، ص: ۹)، «درک» (جفری، ۲۰۱۹، ص: ۲؛ راجرز^۶، ۱۹۷۵، ص: ۷)، «بازسازی تخیلی» (پترسون^۷، ۱۳۹۶، ص: ۵۲؛ مارگولین^۸، ۱۳۹۲، ص: ۸۶)، «هم‌ذات‌پنداری با» (جالونگو^۹، ۲۰۱۴؛ براون^{۱۰}، ۱۹۹۳، ص: ۸۰۸)، «ارتباط با» (جیمینز^{۱۱}، ۲۰۱۷) یا یک «چشم‌انداز ارجاعی» از موضوع به معنی فراهم‌کننده امکان «دیدن جهان» از چشمان فرد دیگری (بوتون^{۱۲}، ۲۰۱۶، صص: ۱۶-۱۷؛ جفری، ۲۰۱۹، صص: ۳۴-۳۶؛ آدلر^{۱۳}، ۱۹۶۳، ص: ۱۶۴) است. این اصطلاحات کاربردی نشان‌دهنده وجود مکانیسم‌های روان‌شناختی با هدف شناخت تجربیات، باورها، عواطف، علایق و تردیدهای فرد است. چنین مکانیسم‌ها یا فرآیندهایی پویا هستند؛ زیرا شامل «همگون‌سازی و ارزیابی و پاسخ به بازخورد دیگران می‌شوند. نوع دوم همدلی که در ادبیات کاربرد دارد با ریشه‌شناسی خود کلمه ارتباط دارد؛ زیرا اشاره شد که کلمه یونانی *empathia* از پسوند *en* (to be in) و اسم *pathos* تشکیل شده است که به سادگی به عنوان «احساس» ترجمه شده است (سینگر و کلیمکی^{۱۴}، ۲۰۱۴). این نوع دوم از همدلی یا آنچه محققان آن را همدلی «عاطفی» می‌نامند، با همدلی شناختی متفاوت است؛ زیرا شامل «تجربه احساسات شخص دیگر» (بوتون، ۲۰۱۶، صص:

¹ Tettegah & Anderson

² Barton & Garvis

³ Franzese

⁴ Barnes & Thargard

⁵ Bresler & Rogers

⁶ Jeffery

⁷ Peterson

⁸ Margolin

⁹ Jalongo

¹⁰ Brown

¹¹ Jiménez

¹² Bouton

¹³ Adler

¹⁴ Singer & Klimecki

۱۶-۱۷)، «احساس با کسی» (کوپر^۱، ۲۰۱۱، ص: ۷۱؛ همچنین به نادینگز^۲، ۱۹۸۶ مراجعه کنید)، «احساس آنچه دیگران احساس می‌کنند» یا «توانایی خود به جای دیگری قرار دادن» (ویگگنس و مکتیقه^۳، ۲۰۰۵، ص: ۹۸؛ میرس^۴، ۲۰۱۹، ص: ۱۶۱؛ هستن^۵، ۱۹۹۵) است. اکنون با توجه به مؤلفه‌های رئالیسم جادویی می‌توان به تبیین و تجزیه و تحلیل این مؤلفه‌ها در تقویت همدلی پرداخت.

۲-۱- درک شفقت و همدلی در ادبیات ملل

رئالیسم جادویی در ادبیات می‌تواند درکی فراتر از دنیای واقعی خواننده ایجاد کند، به گونه‌ای که درک وسیع‌تری از فرهنگ‌ها و تجربیات متنوع را به همراه داشته باشد. این عنصر تخیلی^۶ در ادبیات، می‌تواند باعث دیده شدن جهان از چشم شخصیت‌ها توسط خواننده شود و در نتیجه باعث ایجاد همدلی با آن‌ها شود. چیزی که می‌تواند فراتر از خود ادبیات باشد. علاوه بر این، از طریق استفاده از رئالیسم جادویی در ادبیات (یارووا، ۲۰۲۱، ص: ۹)، دانش‌آموزان ممکن است از پیچیدگی هویت فرهنگی و چگونگی تکامل آن در طول زمان، قدر و بهای آن را بفهمند. این امر می‌تواند منجر به درک و همدلی بیشتر دیدگاه‌ها و تجربیات مختلف شود. بنابراین، استفاده از رئالیسم جادویی در متامدرنیسم، می‌تواند به تقویت همدلی در بین یادگیرندگان کمک کند و در نهایت منجر به درک بهتر فرهنگ‌های متنوع و تجربیات انسانی شود. رئالیسم جادویی در ادبیات می‌تواند فراگیران را در معرض فرهنگ‌ها، باورها و تجربیات ناآشنا قرار دهد و آن‌ها را قادر سازد تا درک و همدلی بهتری نسبت به گروه‌هایی ایجاد کنند که ممکن است متفاوت از گروه خودشان باشند (مامبرول^۷، ۲۰۱۷، به نقل از بلیستاد^۸، ۲۰۲۳، ص: ۷). به طور کلی، استفاده از رئالیسم جادویی و متامدرنیسم در ادبیات و آموزش می‌تواند ابزار قدرتمندی در ترویج همدلی، درک و شفقت^۹ برای فرهنگ‌ها و تجربیات متنوع باشد. بنابراین، رئالیسم جادویی، می‌تواند فرصت‌هایی را برای فراگیران فراهم

1. Cooper

2. Noddings

3. Wiggins & McTighe

4. Meyers

5. Hesten

6. imaginative element

7. Mambrol

8. Blystad

9. compassion

کند تا همدلی، آگاهی و تأمل انتقادی را توسعه دهد و باعث درک جامع‌تری از فرهنگ‌ها، مردم و مسائل اجتماعی مختلف شود.

۲-۲- نشان دادن پیچیدگی‌های روابط انسانی

متامدرنیسم برای ایجاد درک عمیق‌تر از تجربه انسانی، یادگیرندگان را تشویق می‌کند تا دیدگاه‌های پیچیده و متناقض^۱ را بپذیرند (بومن^۲ و همکاران، ۲۰۲۲، صص: ۱۳-۱۲). با تقویت انعطاف‌پذیری شناختی و عاطفی^۳، متامدرنیسم می‌تواند به یادگیرندگان کمک کند تا با کسانی که دیدگاه‌ها، باورها و تجربیات متفاوتی دارند، همدلی کنند. این ممکن است منجر به جامعه‌ای دلسوزتر و فراگیرتر^۴ شود (زبان‌دان و میرزامحمدی، ۱۴۰۲، صص: ۲۰۳-۲۰۸). بنابراین، همان‌گونه که متامدرنیسم با تأکید بر صداقت^۵، تأمل در خود^۶ و نوسان^۷ (ورمولن و ون‌دن آکر، ۲۰۱۰، صص: ۲) می‌تواند به عنوان ابزاری برای تقویت همدلی مورد استفاده قرار گیرد (زبان‌دان و میرزامحمدی، ۱۴۰۲، صص: ۲۰۳-۲۰۸). بر طبق نظر ری^۸ (۲۰۲۱)، رئالیسم جادویی هم به عنوان یک ابزار ادبی^۹ می‌تواند برای تقویت همدلی^{۱۰} در بین فراگیران به بهره‌برداری برسد (پامونگکس و همکاران، ۲۰۲۳، صص: ۷۳).

۲-۳- ترکیب دنیای واقعی با عناصر فانتزی

در واقع، تأکید رئالیسم جادویی بر تخیل و خیالی بودن^{۱۱} به خوانندگان اجازه می‌دهد تا از تجربیات خود خارج شوند و وارد دنیای دیگران شوند. این حالت که بسیار متفاوت‌تر از تجربیات خود خواننده است، می‌تواند حس همدلی را برای شخصیت‌ها و تجربیات آن‌ها ایجاد کند. پذیرش این نوع ادبیات، قادر است به یادگیرندگان کمک کند تا باورهای کلیشه‌ای^{۱۲} خود را به چالش بکشند و باعث درک بیشتر فرهنگ‌ها و تجربیات گوناگون شوند. رویکرد رئالیسم جادویی در متامدرنیسم قادر است به ارتقای همدلی در بین فراگیران کمک کند. در واقع

1. complex and contradictory perspectives
 2. Bowman
 3. cognitive and emotional flexibility
 4. a more compassionate and inclusive society
 5. sincerity
 6. self-reflection
 7. oscillation
 8. Ray
 9. literary tools
 10. empathy
 11. the imagination and the fantastical
 12. beliefs and stereotypes

رئالیسم جادویی شامل ترکیب واقع‌بینانه و خارق‌العاده‌ای می‌شود که خطوط بین واقعیت و تخیل را محو می‌کند (بومر،^۱ ۱۹۹۵، به نقل از بلیستاد، ۲۰۲۳، ص: ۷)، تا بتواند حس همدلی را برای شخصیت‌هایی ایجاد کند که در موقعیت‌های سورئال و خارق‌العاده^۲ قرار می‌گیرند و به یادگیرندگان کمک می‌کند تا نسبت به دیدگاه‌ها و تجربیاتی که قبلاً با آن‌ها مواجه نشده‌اند با دید بازتری مواجه شوند. این رویکردها منجر به رویکردی خواهند شد که تفکر انتقادی^۳ را نیز ترویج دهند، که برای پرورش همدلی ضرورت دارد.

۲-۴- نشان دادن تنش‌ها و تعارضات اجتماعی

رئالیسم جادویی در متامدرنیسم می‌تواند به یادگیرندگان کمک کند تا مسائل اجتماعی و سیاسی را از دریچه‌های متعدد ببینند و باعث آگاهی بیشتر از پیچیدگی‌های این موضوعات شوند. تشویق فراگیران به تفکر انتقادی، آنها را قادر به بررسی تعصبات و سوگیری‌های^۴ خود می‌کند و منجر به درک و پذیرش بیشتر تجارب و دیدگاه‌های دیگران می‌شود (بومن و همکاران، ۲۰۲۲، صص: ۱۲-۱۳). بنابراین، رئالیسم جادویی در متامدرنیسم می‌تواند همدلی و تفکر انتقادی را در بین فراگیران از طریق رویکردهای منحصر به فرد خود در داستان‌گویی^۵ و روایت‌های تفکربرانگیز^۶ ترویج کند و به ایجاد جامعه‌ای دلسوزتر و فراگیرتر کمک کند. همچنین، مشابه متامدرنیسم، که تأمل در دیدگاه‌ها، احساسات و نگرش‌های مختلف را تشویق می‌کند و می‌خواهد که افراد با ایده‌ها و ارزش‌های متناقض درگیر شوند و آن‌ها را ارزیابی کنند (ترنر، ۲۰۱۱)، این مفهوم در متامدرنیسم هم، می‌تواند این فرصت را بدهد که مسائل اجتماعی و سیاسی را از زوایای مختلف بررسی کرد (خاقانی‌اصفهانی و همکاران، ۱۳۹۴، ص: ۵۲). از طرفی امکان دارد منجر به آگاهی و درک بیشتر از پیچیدگی مسائل اجتماعی؛ مانند بی‌عدالتی، تبعیض و فقر شود و به یادگیرندگان کمک کند تا همدلی و حساسیت را نسبت به جوامع تحت تأثیر منفی توسعه دهند. در واقع، درگیر شدن با چنین ادبیاتی این پتانسیل را دارد که به دانش‌آموزان کمک کند تا نسبت به تعصبات و پیش‌داوری‌های^۷ خود آگاه‌تر شوند،

¹ Boehmer

² surreal and extraordinary situations

³ critical thinking

⁴ prejudices and biases

⁵ to storytelling

⁶ thought-provoking narratives

⁷ biases and prejudices

تأمل در خود را ارتقاء دهد و آن‌ها را تشویق کند تا مفروضات خود را در مورد جهان به چالش بکشند.

۵-۲- نمایش دنیای موازی و مختلف

همان‌طور که قبلاً ذکر شد رئالیسم جادویی در متامدرنیسم می‌تواند با فراهم کردن فرصت‌هایی برای کشف جهان‌ها، شخصیت‌ها و موضوعاتی که ممکن است شبیه دنیای خودشان نباشند (زامورا و فارس، ۱۹۹۵)، به تقویت همدلی در بین یادگیرندگان کمک کند. رئالیسم جادویی در متامدرنیسم فراگیران را تشویق می‌کند تا احتمالات تخیلی^۱، دیدگاه‌های چندگانه^۲ و تضادهای پیچیده را بپذیرند؛ زیرا می‌تواند به تقویت همدلی در بین یادگیرندگان کمک کند (پامونگکس و همکاران، ۲۰۲۳، ص: ۷۳). بنابراین، ترکیب رئالیسم جادویی و متامدرنیسم می‌تواند به فراگیران کمک کند تا مهارت‌های سواد بین فرهنگی و انتقادی^۳ را توسعه دهند که برای پرورش همدلی حیاتی است. رئالیسم جادویی می‌تواند فرصتی برای یادگیرندگان فراهم کند تا از منظری چندوجهی با ادبیات درگیر شوند، از جمله درک زمینه‌های تاریخی و اجتماعی که تخیل و باورهای شخصیت‌های این روایت‌ها را شکل می‌دهند.

۶-۲- عدم/مکان جزم/ندیشی و قطعیت

رئالیسم جادویی می‌تواند دانش‌آموزان را تشویق کند که واقعیت را زیر سؤال ببرند و دیدگاه‌های جایگزین را در نظر بگیرند که منجر به همدلی و گشودگی بیشتر نسبت به دیدگاه‌های مختلف می‌شود (مامبرول، ۲۰۱۷).

۷-۲- جان‌بخشی و آگاهی به عناصر محیط زیستی

رمان‌های کودکانه قادر هستند با به کارگیری مؤلفه‌های رئالیسم جادویی به عناصر محیط زیستی همچون درخت، جان‌بخشی کنند به گونه‌ای که کودکان به واسطه خوانش گفتگو با درختان و سایر پدیده‌های محیط زیستی (یارووا، ۲۰۲۱، ص: ۱۳)، علاوه بر احساس همدلی و احترام، به مشارکت در فعالیت‌های محیط زیستی تشویق شوند. بنابراین رئالیسم جادویی قادر است از این طریق یک همدلی گسترده در جامعه کودکان ایجاد کند.

¹ imaginative possibilities

² multiple perspectives

³ cross-cultural and critical literacy skills

۳. مربیان چگونه می‌توانند رئالیسم جادویی را در رویکردهای آموزشی متامدرن بگنجانند؟

۱-۳- استفاده از مضامین جادویی در ادبیات^۱

مربیان می‌توانند با کاوش در متون ادبی حاوی عناصر رئالیسم جادویی، واقع‌گرایی جادویی را در رویکردهای آموزشی خود بگنجانند تا دانش‌آموزان را در معرض دیدگاه‌های جدید و متنوع قرار دهند و مهارت‌های تفکر انتقادی را تشویق کنند. رئالیسم جادویی را می‌توان با استفاده از ادبیات دارای عناصر یا مضامین جادویی در آموزش جای داد (یارووا، ۲۰۲۱، ص: ۹). خواندن ادبیات رئالیستی جادویی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با به چالش کشیدن ماهیت واقعیت و مرزهای امکان، مهارت‌های تفکر انتقادی را توسعه دهند (یارووا، ۲۰۲۱، صص: ۱۰-۱۳).

۲-۳- استفاده از تفکر انتقادی^۲ در داستان

شیوه دیگر برای گنجاندن رئالیسم جادویی در رویکرد آموزشی متامدرن، استفاده مربیان از داستان‌سرایی (کرونین و مک‌لارن^۳، ۲۰۱۸؛ هارپر^۴، ۲۰۱۸) به عنوان ابزاری برای درگیر کردن دانش‌آموزان در تفکر انتقادی و تأمل است.

۳-۳- استفاده از طرح‌های درسی تخیلی و بصری

معلم می‌تواند از طریق استفاده از تصاویر رؤیایی، تنظیمات سورئال یا نمادگرایی (ناظمیان و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۶۰) برای پرورش خلاقیت و تخیل، عناصر رئالیستی جادویی را در برنامه‌های درسی خود بگنجانند. این امر می‌تواند در آموزش به دانش‌آموزان کمک کند تا مهارت‌های تفکر خلاق و انتقادی را توسعه دهند و تقویت‌کننده درک بیشتری از تخیل و خلاقیت باشند. همچنین در آموزش ریاضیات، می‌توان از رئالیسم جادویی برای نشان دادن مفاهیم انتزاعی یا راهبردهای حل مسئله استفاده کرد (یونگیک^۵، ۲۰۲۱، ص: ۵)؛ زیرا رئالیسم جادویی می‌تواند با ارائه مثال‌های بصری و عینی از مفاهیم ریاضی وسیله‌ای برای دسترسی بیشتر به ریاضیات را در اختیار مربی قرار دهد.

¹. literature

². Critical Thinking

³. Cronin & MacLaren

⁴. Harper

⁵. Jungic

۳-۴- استفاده از ترکیب دیدگاه‌های مختلف

شیوه دیگر برای گنجاندن رئالیسم جادویی در آموزش متامدرن، می‌تواند شامل ادغام دیدگاه‌های فرهنگی مختلف و به چالش کشیدن روایت‌های غالب باشد (بومن و همکاران، ۲۰۲۲، ص: ۹)؛ زیرا استفاده از متون دارای رئالیسم جادویی از فرهنگ‌های مختلف می‌تواند ابزاری برای برجسته کردن دیدگاه‌های مختلف و زیر سؤال بردن مفروضات فرهنگی ارائه دهد.

۳-۵- استفاده از چند رسانه‌ها

شیوه دیگر گنجاندن رئالیسم جادویی در آموزش متامدرن، استفاده مریبان، از چند رسانه‌ای^۱ مانند فیلم، بازی‌های ویدئویی، ساخت انیمیشن، استفاده از فضای مجازی، هوش مصنوعی و متاورس است؛ زیرا چند رسانه‌ای با رئالیسم جادویی می‌تواند ابزاری برای درگیر کردن دانش‌آموزان با سبک‌ها و ترجیحات مختلف یادگیری فراهم کند (والدرون، ۲۰۲۳، صص: ۵-۷). برای مثال بازی‌های ویدئویی که عناصر رئالیستی جادویی را در خود جای می‌دهند، می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا مهارت‌های حل مسئله و تفکر انتقادی را توسعه دهند و همچنین تنوع فرهنگی و همدلی را ارتقا دهند. به همین‌گونه، استفاده از فیلم‌های دارای رئالیسم جادویی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا دیدگاهی متفاوت در مورد مسائل اجتماعی و فرهنگی ایجاد کنند.

۳-۶- استفاده از برنامه درسی بین‌فرهنگی و بین‌رشته‌ای

مریبان می‌توانند یک برنامه درسی ایجاد کنند که بر حساسیت بین‌فرهنگی تأکید داشته باشد و یادگیرندگان را تشویق کند تا با اعمال و باورهای فرهنگی متنوع درگیر شوند (زامورا و فارس، ۱۹۹۵). علاوه بر این، ادغام دیدگاه‌های بین‌رشته‌ای می‌تواند با ارائه دیدگاه گسترده‌تر به دانش‌آموزان باعث رشد فکری آنان شود.

۳-۷- استفاده از هنرهای نمایشی

مریبان از طریق ارائه عناصر رئالیسم جادویی که در هنرهای نمایشی همچون تئاتر و بازی‌های آموزشی به کار گرفته می‌شود، امکان و انگیزه جلب توجه دانش‌آموزان به آموزش را فراهم می‌کنند. همچنین ارائه عناصر رئالیسم جادویی در روش‌های فعال تدریس مانند «روش ایفای نقش» به ویژه در دروسی مانند تاریخ می‌تواند ماندگاری و تأثیر محتوای تربیتی این‌گونه الگوها را از طریق ظرفیت نمایش، در روح و جان دانش‌آموزان تقویت کند.

¹ Multimedia

نتیجه‌گیری

این پژوهش علاوه بر مشخص کردن توانایی و ظرفیت رئالیسم جادویی برای ترویج همدلی و کاوش فکری در بین یادگیرندگان، به این نتیجه رسیده است که توانایی و اثرگذاری متامدرنیسم با استفاده از رئالیسم جادویی فراتر از نوسان و ترکیب بین رویکردهای مدرن و پست مدرن است. همچنین از دیگر نتایج این پژوهش، آشکارسازی اهمیت و تأثیر ترکیب فنون جایگزین، مانند رئالیسم جادویی، در رویکردهای آموزشی برای پرورش تفکر انتقادی، حساسیت بین‌فرهنگی و رشد فکری است؛ بنابراین، نظام‌های آموزشی می‌توانند، رئالیسم جادویی را در رویکردهای آموزشی و برنامه‌های درسی خود جای دهند. همچنین، نظام تعلیم و تربیت می‌تواند برای استفاده معلمان از شیوه‌های آموزشی نوین، ضمن ارائه آموزش و اختصاص منابع به معلمان در مورد استفاده از رئالیسم جادویی، به توانمندسازی معلمان و مربیان برای فراتر رفتن از محدودیت‌های برنامه درسی مدرن و پست‌مدرن کمک کند. این امر می‌تواند اثربخشی رئالیسم جادویی در ارتقای رشد فکری و همدلی در میان یادگیرندگان را به همراه داشته باشد. علاوه بر این، برای آسیب‌شناسی و کارآمد کردن نظریه رئالیسم جادویی برای قرار دادن آن در نظام تربیتی، به ویژه با توجه به اهداف سند تحول بنیادین و با عنایت به حدود، قلمرو و رویکردهای ساحت‌های شش‌گانه آن، با توجه به محدودیت‌هایی که در تمرکز بر مطالعات ادبی و شواهد تجربی در زمینه تحقیاتی وجود دارد، شایسته است که محققان توانمند تربیتی به تحقیق در جنبه‌های گوناگون رئالیسم جادویی و متامدرنیسم بپردازند.

منابع

- پرنیان، موسی؛ الماسی، عطاء؛ سیدی‌تبار، محمدزاهد (۱۳۹۳). رئالیسم جادویی و افسانه‌های عامه کردی (با تکیه بر کتاب چیروک)، فصلنامه علمی پژوهشی زبان و ادبیات فارسی: دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنندج.
- ثروت، منصور (۱۳۹۰). *آشنایی با مکتب‌های ادبی*، چاپ سوم، تهران: سخن.
- رجیبی، اکرم؛ صدرایی، رقیه؛ فرزاد، عبدالحسین (۱۴۰۰). بررسی تطبیقی مؤلفه‌های رئالیسم جادویی رمان‌های قلمرو این عالم و قرن روشنفکری کارپانتیه و روزگار سپری شده مردم سالخورده دولت‌آبادی، *پژوهش ادبیات معاصر جهان*، ۲۶ (۲)، ۸۵۶-۸۹۰.
- زبان‌دان، مصطفی؛ میرزامحمدی، محمدحسن (۱۴۰۲). *متامدرنیسم و تعلیم‌وتربیت*، چاپ اول، تهران: ماهواره.
- شمیسا، سیروس (۱۳۹۰). *مکتب‌های ادبی*، چاپ سوم، تهران: قطره.
- خاقانی‌اصفهانی، محمد؛ ابن‌الرسول، سیدمحمدرضا؛ صادقی، رقیه (۱۳۹۴). تحلیل تطبیقی کاربست رئالیسم جادویی در دو رمان «حارس المدینة الضائعة» و «کولی کنار آتش»، *کاوش‌نامه ادبیات تطبیقی*، ۵ (۱۷)، ۵۱-۷۴.
- فرزاد، عبدالحسین. در نقد ادبی. چاپ چهارم، تهران: قطره، ۱۳۸۱.
- قاسمی‌پور، قدرت؛ جوکار، منوچهر؛ شیروانی، مرضیه (۱۳۹۹). زمینه‌های روی‌آوری نویسندگان ایرانی به رئالیسم جادویی، *ادبیات پارسی معاصر*، ۱۰ (۲)، ۲۷۳-۲۹۴.
- نظری‌یقا، کاظم؛ درگاهی، اصغر (۱۳۹۴). تحلیل عنصر صدا در آثار غلامحسین ساعدی، *همایش بین‌المللی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران*.
- ناظمیان، رضا؛ گنجیان‌خناری، علی؛ اسپرهم، داوود؛ شادمان، یسرا (۱۳۹۳). بررسی گزاره‌های رئالیسم جادویی در رمان‌های «عزاداران بیل» غلامحسین ساعدی و «شبهای هزار شب» نجیب محفوظ، *ادب عربی*، ۶ (۲)، ۱۵۷-۱۷۸.
- ورمقانی، آمنه؛ سلطانی‌کوهبنانی، حسن؛ ذبیحی، رحمان (۱۴۰۱). بررسی بازتاب‌هایی از رئالیسم جادویی در حکایت‌های «مجالس عتیقی تبریزی»، *متن پژوهی ادبی*، ۲۶ (۹۴)، ۱۴۵-۱۷۰.
- Abramson, S. (2015). "Ten Basic Principles of Metamodernism," *Huffington Post*, April 27. http://www.huffingtonpost.com/seth-abramson/ten-key-principles-in-met_b_7143202.html
- Adler, A. (1963). *The Problem Child, The Lifestyle of the Difficult Child as Analyzed in Specific Cases (Vol. 228)*. Capricorn Books. "A discussion about magical realism".
- Arghode, V; Yalvac, B; Liew, J. (2013). Teacher empathy and science education, A collective case study, *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 9(2), 89-99. [google scholar].
- Barton, G., and Garvis, S. (Eds.). (2019). *Compassion and Empathy in Educational Contexts*. Palgrave Macmillan.
- Barnes, A; Thargard, P. (1997). *Empathy and analogy*. Ontario: University of Waterloo.
- Brown, L. (1993). *The New Shorter Oxford English Dictionary*. New York: Oxford University Press.
- Brabencová, L. (2011). *Different concepts of magic (al) realism* in selected works by Graham Swift.
- Blystad, Ø. (2023). *Magical Realism in the ESL Classroom: Democracy, Citizenship and The Famished Road* (Master's thesis, Inland Norway University).
- Boehmer, E. (1995). *Colonial and Post Colonial Literature*.
- Bouton, B. (2016). Empathy Research and Teacher Preparation: Benefits and Obstacles, *SRATE Journal*, 25(2), pp. 16-25.
- Bortolussi, M; Dixon, P. (1996). The effects of formal training on literary reception, *Poetics*, 23(6), 471-487.
- Bowman, S; Salter, J; Stephenson, C; Humble, D. (2022). Metamodern sensibilities: toward a pedagogical framework for a wicked world, *Teaching in Higher Education*, 1-20.
- Bowers, Maggie Ann (2004) *Magic(al) Realism*, London: Routledge.

- Cronin, C; MacLaren, I. (2018). Conceptualising OEP: A review of theoretical and empirical literature in open educational practices, *Open Praxis*, 10(2), 127-143. <https://doi.org/10.5944/openpraxis.10.2.825>.
- Chanady, A. B. (2019). *Magical realism and the fantastic: Resolved versus unresolved antinomy*, Routledge.
- Coulter, C. (2020). A Diffractive Story, *Qualitative Inquiry*, 26(10), 1213-1221. <https://doi.org/10.1177/1077800420939207>.
- Cooper, B. (2011). *Empathy in Education: Engagement, Values and Achievement*, London: Bloomsbury Publishing.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach, *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 113-126.
- Dilek, E. D. (2011). From Legend to Magical Realism, *MILLI FOLKLOR*, (91), 204-209
- Enchantments, O. (2004). *Magical Realism and the Remystification of Narrative*, Nashville.
- Eisenberg, N; Liew, J. (2009). *Empathy*. In R. A. Shweder, T. R. Bidell, A. C. Dailey, S. D. Dixon, P. J. Miller, & J. Modell, (Eds.), *The child: An encyclopedic companion* (pp. 316-318). Chicago: University of Chicago Press.
- Eisenberg, N; Strayer, J. (1987). *Critical issues in the study of empathy*, In N. Eisenberg & J. Strayer (Eds.), *Empathy and its development* (pp. 3-13), New York: Cambridge University Press.
- Franzese, P. A. (2016). The Power of Empathy in the Classroom, *Seton Hall L. Rev*, 47, pp. 693-716.
- Harper, H. (2018). *Management in further education: Theory and practice*, Routledge
- Hesten, S. (1995). *The Construction of an Archive (on Heathcote)*, Lancaster: Lancaster University Press.
- Hegerfeldt, Anne C. (2005). Costerus NS, Volume 155, *Lies that Tell the Truth: Magic Realism Seen through Contemporary Fiction from Britain*, Amsterdam: Rodopi
- Hicken, S. (2018). *Rapping in the clouds: Shifting identities and metamodern tendencies*, in internet hip-hop. Erişim <https://scholar.colorado.edu/concern/articles/jq085k57m>
- Hoffman, M. L. (2001). *Empathy and moral development: Implications for caring and justice*, Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Kanishk, (2023). *"Intellectual Exploration: Navigating the Vast Ocean of Knowledge"*, <https://stoicsense.com/2023/10/21/intellectual-exploration/>.
- Jeffrey, D. I. (2019). *Exploring Empathy with Medical Students*, Switzerland: Springer International Publishing.
- Jalongo, M. R. (2014). *Teaching Compassion: Humane Education in Early Childhood*, Dordrecht: Springer
- Jungic, V. (2021). Mathematics and Magic Realism: A Study of" The Raven Legend", *Journal of Humanistic Mathematics*, 11(2), 5-17.
- Jiménez, J. M. (2017). *Compassion vs. Empathy: Emotional leadership can be exhausting, but compassionate leadership doesn't have to be*, Retrieved from: <https://www.thriveglobal.com/stories/9842-compassion-vs-empathy>
- Peterson, A. (2017). *Compassion and Education Cultivating Compassionate Children, Schools and Communities*, London: Palgrave Macmillan.
- Pamungkas, O; Hastangka, H; Suprpto, S; Mastiyah, I; Purwoko, D; Zuhra, F; An-Nahidl, N. (2023). Discovering the Value of Education in a Fantastical World: An Exploration of Magical

- Realism in a Contemporary Novel, *International Journal of Society, Culture & Language*, 11(3), 72-86. doi: 10.22034/ijsc.2023.2008386.3115.
- Yarova, Aliona (2021). *Narrating Humanity : Children's Literature and Global Citizenship Education*, Dissertation: Malmö University
 - Lina Rojas Narváez. (2023). www.revistaelastrolabio.com, astrolabio@campestre.edu.co: ISSN 2500-7742.
 - Lyons, R. C. (2017). *Magical Realism Fosters Creativity to Innovation*.
 - Maia, G. L. (2016). Alumbrar-se: realismo mágico e resistência às ditaduras na América Latina, *ANAMORPHOSIS - Revista Internacional De Direito E Literatura*, 2(2), 371-388. <https://doi.org/10.21119/anamps.22.371-388>.
 - Mambrol, N. (2017). *Postcolonial Magical Realism*, <https://literariness.org/2017/10/24/postcolonial-magical-realism>.
 - Margolin, I. (2013). *Expanding Empathy through Dance*. In B. White and T. Constantino, (Eds.), *Aesthetics, empathy and education* (pp. 83-98). N. Y: Peter Lang Publishing.
 - McHale, Brian. (1992). *Constructing Postmodernism*, London and New York: Routledge.
 - Meyers, S., et. al. (2019). Teacher Empathy: A Model of Empathy for Teaching for Student Success, *College Teaching*, 67(3), pp. 160-168 ##
 - Noddings, N. (1986). *Caring: A Feminine Approach to Ethics and Moral Education*, C. A: University of California Press.
 - Rajabi, Ayyub; Azizi, Majid; Akbari, Mehrdad. (2020). Magical realism: The magic of realism, *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 12(2), 1-13.
 - Roh, F. (1925). *Magic Realism: Post-Expressionism*, Der Cicerone.
 - Rogers, C. R. (1975). Empathic: An Unappreciated Way of Being, *The Counselling Psychologist*, 5(2), pp. 2-10.
 - Sasser, K. A; Mariboho, R. (2020). *Pedagogical Magic: Magical Realism's Appeal for the Twenty-First-Century Classroom*, *The Palgrave Handbook of Magical Realism in the Twenty-First Century*, 557-576.
 - Singer, T; Klimecki, O. (2014). Empathy and Compassion, *Current Biology*, 24(18), pp. 875-878.
 - Suma, H. P. (2018). Magical Realism: Fascinating world of evolving imagery, *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)*, 6(4), 381-390.
 - Tindle, D. (2007). *The Magic of Everyday Things: Magic Realism in the Works of Joanne Harris*, Northumbria University, September.
 - Tettegah, S; Anderson, C. J. (2007). Pre-service teachers' empathy and cognitions: Statistical analysis of text data by graphical models, *Contemporary Educational Psychology*, 32, 48-82.
 - Turner, L. (2011). *Metamodernist // Manifesto*, Retrieved from <http://www.metamodernism.org>.
 - Grant, David. (1970). *Realism: The New Critical Idiom Series*, London: Methuen.
 - Vielma, S. (2015). *Magical realism and children's magical way of knowing in David Almond's Skellig and Heaven Eyes (Master's thesis)*.
 - Vermeulen, T; Akker, R. V. D. (2010). Notes on Metamodernism, *Journal of Aesthetics & Culture*, 2(1), 1-14
 - Van den Akker, R., Gibbons, A; Vermeulen, T. (2017) *Metamodernism: Historicity, Affect, and Depth after Postmodernism*, Rowman & Littlefield ... (eds).
 - Waldron, K. (2023). *Magical Multi-Culti Yellow Brick Road Realism: Using Imagination to Find Reality*.

- Walsh, W; Le Guin, U. (1995). *I am a woman writer; I am a western writer: an interview with Ursula Le Guin*, Kenyon Review, 192-205
- Wiggins, G; McTighe, J. (2005). *Understanding by design (2nd Ed.)*, Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development ASCD.
- Zamora, L. P; Faris, W. B. (1995). *Magical realism: Theory, history, (Eds), community*, Duke University Press.